

Віра Кандинська

Ізабель Юппер: актриса-дослідник

Її незбагненний дар поєднувати безякісність і потужне особистісне начало, раціоналізм і стихійність, крижану відстороненість і вибухову пристрасність гіпнотизує глядача. В кожному образі, який вона створює на екрані, завжди закладено непізнанну таємницю, ім'я якій - Ізабель Юппер.

Майбутня зірка французького кінематографу народилася і зросла в багатодітній сім'ї заможного підприємця. Всі п'ятеро дітей здобули гарну освіту і досягли значних кар'єрних успіхів. Старша сестра, Елізабет, стала письменницею, друга, Кароліна, - режисером, третя - викладачем економіки, а брат - відомим піаністом. Ізабель Юппер навчалася в Сорбоннському університеті, на російському відділенні факультету східних мов. 1972 року 19-літня Ізабель вперше знялася в масовій сцені фільму Ніни Компане "Фаустина, або Гарне літо" і, зачарована роботою перед камерою, вирішила стати актрисою. Через рік вона перевелася до Консерваторії драматичного мистецтва й почала акторську роботу в театрі на вулиці Бланш. 1974 року Ізабель Юппер зіграла слухняну дочку, що доросла до перших ескапад, у фільмі Бертрана Бліїє "Танцівниці". Не пройшла непоміченою її робота в картині Бертрана Таверньє "Слідчий і вбивця" (1976), де вона зіграла дівчину з народу. Але прославила Ізабель Юппер роль у стрічці "Мережниця" (1977), за яку її прозвано "неврастенічною Галатеєю французького кіно". Своїм улюбленим режисером Юппер називає Клода Шаброля, в якого знялася в картинах "Віолетта Нозьєр", "Мадам Боварі", "Жіноча справа" та "Церемонія" (премія Сезар, 1996). До сьогодні актриса віддає перевагу ролям молодих жінок. "Я не хочу старіти і грати, приміром, роль матері", - зізналася журналістам 49-річна Юппер, яка, до речі, є матір'ю трьох дітей.

Акторська гра Ізабель Юппер має подвійну природу. Не порушуючи правди екранного образу, їй незбагненим чином вдається залишатися відстороненою. "Мені подобається ідея, що актриса може одночасно бути суб'єктом і об'єктом", -

сказала Юппер в розмові з Жаном Бодріаром. Перевтілюючись, вона в той же час з нейтральністю дослідника вивчає найпотаємніші глибини психіки своїх персонажів. "Сила гри полягає не в тому, що ви ідентифікуєте себе, а в тому, що ви граєте зі своїм тілом, як з чужим вам..." - сказав Бодріар.

Майже всі героїні Ізабель Юппер - відчужені, замкнуті в собі особистості, одержимі нестримними бажаннями, які вони фанатично реалізують. Бліда субтильна жінка, тендітна і беззахисна на перший погляд, несподівано для глядача вдається до радикальних експериментів над собою та іншими, випробовуючи на міцність мораль і усталені суспільні норми. Героїня фільму Гела Гартлі "Дилетант", колишня черниця Ізабель, в багатолюдній кав'ярні відсторонено надиктовує собі вголос тексти оповідань, які вона пише для порножурналу, і з нейтральною інтонацією пропонує інтимні стосунки чоловікові, якого вперше бачить. Героїня "Піаністки" Пітера Ганнеке - жінка-митець, тонка естетка, професор консерваторії, з незалежним виглядом стоїть у черзі чоловіків до кабінки піп-шоу, незворушно ознайомлює закоханого студента зі списком садистських тортур, яких би вона хотіла від нього зазнати. Нерідко викликом світові стає пряме насильство.

Еріка Когут з "Піаністки", розгнівана надмірними успіхами учениці, підсипає їй в кишеню уламки скла, загубивши дівчині фортеп'яну кар'єру. Невдоволена життям героїня "Жіночої справи" Марі Латур здобуває матеріальний добробут, коханця та омріяні уроки співу, холоднокровно роблячи заборонені під час окупації аборти, внаслідок яких гинуть кілька її "пацієнток". У "Церемонії" скромна поштарка провінційного містечка разом із подругою розстрілює з гвинтівок ні в чому не винну сім'ю, яка, на її думку, є надто благополучною. Безплідна героїня "Повені" Ігоря Мінаєва рубає сокирою свою названу дочку - суперницю в коханні.

Реальний світ завжди виявляється сильнішим за примарне плетиво хворобливих ілюзій, яким обплутують себе героїні Юппер. Майже всі вони закінчують трагічно - згвалтована й побита Еріка Коґут серйозно ранить себе ножем, під колесами випадкового авто гине поштарка з "Церемонії", потрапляє на ешафот Марі Латур, виказана поліції власним чоловіком. Але всі вони до останку залишаються певними своїх переконань. Образи, створені Ізабель Юппер, "зворушливі, огидні й піднесені водночас", аж ніяк не вичерпуються звичними соціально-психологічними поясненнями, які, здається, лежать на поверхні. Вони надто живі й неоднозначні, адже, граючи роль, актриса, за її власними словами, "вступає в стосунки з численними власними станами і сутностями".

Її гра - не ілюстрація психічних патологій, а гострий, відвертий погляд у потаємні глибини складної і незбагненої людської природи, дослідження широкого спектра між полюсами класичних опозицій: природа - культура, насолода - біль, безумство - норма.